

TA'LIM TIZIMI PSIXOLOGINING FAOLIYATI BO'YICHA BAXSLI SAVOLLARGA EMPIRIK TAHLILLAR

Jiyanov Karimboy Omon o'g'li

Berdaq nomidagi Qoraqalpoq Davlat Universiteti Amaliy psixologiya yo'nalishi 4-kurs talabasi.

+998919160181 jiyanovkerimboy@gmail.com

Aynazarova Asiya Jumamuratovna

Berdaq nomidagi Qoraqalpoq Davlat Universiteti "Pedagogika va psixologiya"

kafedراسи dotsenti.

+998913873247.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.13974838>

Annotatsiya. Ushbu maqolada "Psixolog" tushunchasining jamiyatdagi shaxslar tomonidan qanday anglanishi hamda ta'lim tizimida faoliyat yuritadigan psixologning ish faoliyati, xizmat vazifalari, faoliyat rollari va talim tizimi psixologining faoliyatdagi tortishilayotgan savollarga empirik tahlillar ochiq va batafsil diogramma va grafik tahlillar asosida yoritilib berilgan.

Kalit so'zlar: "psixolog" tushunchasi, A.G.Gretsova va A.E.Angerwax tadqiqotlari, "psixolog" va "shifokor" tushunchalarining farqi, psixologning faoliyat vazifalari, psixologining ish faoliyati sohalari, ta'lim tizimi psixologining o'qituvchi va ota-onalar bilan olib boradigan psixologik faoliyati.

EMPIRICAL ANALYZES OF CONTROVERSIAL QUESTIONS ON THE ACTIVITY OF THE PSYCHOLOGIST OF THE EDUCATIONAL SYSTEM

Abstract. In this article, the understanding of the concept of "psychologist" by individuals in the society and the work of the psychologist working in the educational system, duties, roles of the psychologist, and the empirical analysis of the controversial questions in the activity of the psychologist in the educational system are highlighted on the basis of open and detailed diagram and graphic analysis.

Key words: the concept of "psychologist", the research of A.G. Gretsova and A.E. Angerwax, the difference between the concepts of "psychologist" and "doctor", the tasks of a psychologist, the areas of a psychologist's work, the relationship of an educational psychologist with teachers and parents psychological activity.

ЭМПИРИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ ДИСКУССИОННЫХ ВОПРОСОВ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПСИХОЛОГА СИСТЕМЫ ОБРАЗОВАНИЯ

Аннотация. В статье рассмотрено понимание понятия «психолог» личностью в обществе и работы, обязанностей, роли психолога, работающего в системе образования,

а также эмпирический анализ дискуссионных вопросов в деятельности психолога. Система образования выделена на основе открытой и детальной диаграммы и графического анализа.

Ключевые слова: понятие «психолог», исследования А.Г. Грецово́й и А.Е. Ангервакса, отличие понятий «психолог» и «врач», задачи психолога, области деятельности психолога, взаимоотношения педагог-психолог с психологической деятельностью учителей и родителей.

Ta'lim tizimi psixologining faoliyatidagi baxsli savollarga empirik tahlili Peterburglik mualliflarning tadqiqotlari asosida A.G. Gretsova va A.E. Angerwax (2000), shuni aytishimiz mumkinki, ko'pchilik yosh o'smirlar psixolog kimligi va u nima qilishi kerakligi haqida juda aniq g'oyalarga ega. Ammo ko'pincha bu stereotipik g'oyalar shunchalik etarli emaski, ularga umuman ega bo'lmaslik yaxshiroqdir. Axir, mavjud e'tiqodni o'zgartirish har doim yangisini shakllantirishdan ko'ra qiyinroqdir. Natijada, o'smirlar o'rtasida psixologik bilimlarni targ'ib qilish bo'yicha ko'plab urinishlar samarasiz bo'lib chiqadi, chunki psixologdan kelib chiqadigan yoki unga tegishli bo'lgan har qanday ma'lumot o'smirlar tomonidan o'z e'tiqodlari prizmasi orqali qabul qilinadi.¹

Mualliflar "Psixolog" kasbi vakillari to'g'risida aniqlagan quyidagi stereotipik g'oyalarni keltiradilar:

47,5% sub'ektlar psixologni shifokor, tibbiyot xodimi sifatida qabul qiladi

Ko'pincha bunday "shifokor" ruhiy kasalliklarni davolash bilan shug'ullanadi ("psixologik shifokor", "psixlarni davolaydi", "odamlarni aqldan ozgan holatdan davolaydi", "aqldan ozganlarni davolaydi"). psixologning shifokor sifatidagi faoliyati, ularning tushunchasiga ko'ra, psixika sohasi bilan tanlab bog'liq emas;

14%: psixolog psixikani o'rganuvchi olim - "inson psixologiyasini o'rganadi", "odamlarning xatti-harakatlarini o'rganadi";

10%: psixolog qandaydir psixologik yordam ko'rsatadigan mutaxassis sifatida - "qabul qiladi, tinglaydi va maslahat beradi", "odamlarni tinchlantiradi" va hokazo;

6%: o'qituvchi sifatida psixolog - "aynan bir xil o'qituvchi, ammo boshqa ma'lumotga ega", "psixologiya o'qituvchisi";

¹ Gilbux Yu.Z. O'qituvchi va maktab psixologik xizmati. Kiev, 2023 yil.

22,5%: psixologning ishi haqida g'oyalar shakllanmagan yoki umuman etarli emas. Bu fikrlar odatda ijobiy ("yaxshi odam", "salomatlik hikoyachisi", "psixolog zo'r!") yoki salbiy ("Psixolog - bu psixo") hissiy jihatdan zaryadlangan, kamroq befarq ("odam", "kimning asablari borligini biladi", "odamning tekis oyoqlari bor-yo'qligini tekshiradi").

Ushbu ma'lumotlar shuni ko'rsatadiki, bizning sub'ektlarimizning 1/4 qismidan kamrog'i psixologlar faoliyati haqida hech qanday tasavvurga ega emas, qolganlari esa bu borada ma'lum stereotiplarni shakllantirgan. Biroq, ular faqat 10% sub'ektlarda amaliy psixologlar faoliyatining mohiyatini nisbatan etarli darajada aks ettiradi. Yana 20% psixologni olim yoki o'qituvchi sifatida qabul qiladi. Albatta, ko'p hollarda bu to'g'ri, lekin bunday psixolog endi shaxsiy muammolar bilan murojaat qilishingiz mumkin bo'lgan odam emas. Mavzularning deyarli yarmi psixologga nisbatan eng keng tarqalgan stereotipni namoyish etadi - ular uni ruhiy kasalliklari bo'lgan odamlarni davolovchi shifokor sifatida qabul qilishadi. Ushbu sub'ektlar guruhi odatda ruhiy kasalliklarni psixolog bilan maslahatlashishga undashi mumkin bo'lgan sabablar sifatida ko'rsatadi.

Psixologlarga nisbatan noadekvat ijtimoiy stereotiplarning keng tarqalishi, mualliflarning fikriga ko'ra, o'smirlarning ushbu mutaxassislik vakillariga murojaat qilishiga to'sqinlik qila olmaydi. Bu esa maktabdagi psixologik xizmatning samarasizligiga olib keladi. Mualliflar bu vaziyatdan chiqish yo'lini o'smirlar inqirozi boshlanishidan oldin boshlang'ich maktabda psixologik bilimlarni targ'ib qilishda ko'rishadi.

Maktablarda ishlayotgan kattalar hammasi birlashib, bitta umumiy muammoni hal etishda - yosh avlodga ta'lim va tarbiya berishda harakat qiladilar. Bundan tashqari, ularning har biri ta'lim jarayonida o'ziga xos o'rinni egallaydi va o'ziga xos vazifalari, maqsadlari va usullariga ega. Masalan, tarix o'qituvchisining aniq vazifalari va ish uslublari biologiya, matematika, jismoniy tarbiya, mehnat va hokazo o'qituvchining vazifa va ish uslublari sinf rahbari vazifasini bajarganda tubdan o'zgaradi.

Demak, har bir maktab o'qituvchisining kasbiy ixtisosligidan kelib chiqqan holda o'ziga xos funksional vazifalari bor. Ammo amaliy psixolog haqida nima deyish mumkin? Ehtimol, maktabdagilar uni o'qituvchi uchun "tez yordam" yoki o'quvchilar uchun "enya", ya'ni foydali, hatto qaysidir ma'noda qiziqarli, lekin aniq, aniq belgilangan majburiyatlari bo'lmagan odam sifatida qabul qiladiganlar haqdir. - Bu yaxshi, lekin siz usiz qila olasizmi? Albatta, bu uning faoliyatining mazmuniga mutlaqo mos kelmaydi.

Amaliy psixolog maktabga ham mutaxassis - bolalar, pedagogik va ijtimoiy psixologiya sohasidagi mutaxassis sifatida keladi. U o'z ishida yosh xususiyatlari va aqliy rivojlanishning individual o'ziga xosligi, aqliy faoliyatning kelib chiqishi va inson xatti-harakatlarining motivlari,

ontogenezda shaxsni shakllantirishning psixologik shartlari to'g'risidagi kasbiy bilimlarga tayanadi. Psixolog maktab jamoasining teng huquqli a'zosi bo'lib, pedagogik jarayonning boshqa hech kim kasbiy jihatdan bera olmaydigan jihati uchun mas'uldir, ya'ni u o'quvchilarning aqliy rivojlanishini nazorat qiladi va bu rivojlanishga imkon qadar ko'proq hissa qo'shadi.

Boshlang'ich maktablarda turli xil mahalliy rivojlanish ta'lim tizimlari mavjudligiga qaramay, o'quvchilarning reproduktiv faoliyatining ijodiy faoliyatdan ustunligi saqlanib qolmoqda va muvaffaqiyatsiz va muammoli bolalar soni yildan-yilga ortib bormoqda. Buning sabablari ko'p: akusherlik xizmatlarining samarasizligi, buning natijasida ko'p sonli bolalar aqliy zaiflik bilan tug'iladi; bolalik va oilaning davlat tomonidan jiddiy ijtimoiy himoyalanganligi moliyaviy ahvolning pasayishiga olib keldi. disfunksiyali oilalarning o'sishi; bolalar salomatligi ustidan tibbiy nazoratning sustligi bolalarning kasalliklarga chalinishini va ularning tanasining zaiflashishini kuchaytirdi. O'quv jarayonini tashkil etishdagi kamchiliklar, shuningdek, bolalarni o'rganish va rivojlantirishda bir qator salbiy oqibatlar olib keladi, o'quvchilarning tashvishi va inhibitsiyonu, o'quv motivatsiyasining zaifligi, o'quv materiali bilan ishlashning oqilona usullarining yo'qligi, mantiqiy fikrlash texnikasining yomon rivojlanishi, o'quv materialini tizimlashtirish usullari va kombinatsion harakatlar va boshqalar. Ushbu va boshqa sabablar boshlang'ich maktab o'quvchilarining katta qismidagi e'tibor, mehnatsevarlik va ishlashning barqarorligini pasaytiradi.

Zamonaviy umumta'limning asosiy strategiyasi uning sifatini oshirishdan iborat. Bu, eng avvalo, boshlang'ich sinflarda faoliyatning yetakchi turi – ta'lim-tarbiyaviy takomillashtirishni, har bir o'quvchi topshiriqni bajarishda o'z oldiga maqsad qo'yishni o'rganishni anglatadi; bu topshiriqning oldingilaridan qanday farq qilishini va bu topshiriqni bajarishda nimani o'rganganligini tushunish; Bunda unga qanday amaliy va aqliy harakatlar yordam beradi, qanday usullarda u o'zini tuta bilishi va o'qituvchiga savol berish va ularni engish uchun to'g'ri yo'lni tanlaganligiga ishonch hosil qilish uchun duch kelgan qiyinchiliklarni ta'kidlashga harakat qilishi mumkin. Shubhasiz, bularning barchasi o'qituvchi va o'quvchilar o'rtasidagi munosabatlarni insonparvarlashtirish bilan bog'liq. O'qituvchi nafaqat bolani o'qishda muvaffaqiyatga olib borishi, balki har bir o'quvchiga xato qilish huquqini berishi, unga bu xatolarni bartaraf etish yo'llarini topishga yordam berishi va shu bilan o'quv ishi oldidan tashvish va noaniqlikdan xalos bo'lishi kerak.

Yangi mavzuni o'rganish uchun bilim tanlashda o'qituvchiga ushbu bilimlarni o'zlashtirishning sifat xususiyatlari haqida o'ylash tavsiya etiladi: uning to'liqligi (o'quv rejasida ko'zda tutilgan darajada), samaradorlik va moslashuvchanlik (ulardan foydalanish qobiliyati). nostandart vaziyatlar), izchillik (o'rganilayotgan ob'ektlar o'rtasida aloqa o'rnatish qobiliyati,

masalan, tabiat tarixidagi faktlar yoki tarix haqidagi hikoyalar o'rtasida, bilimlarni tuzilgan shaklda o'zlashtirish), kuch (bilimni o'z vaqtida saqlab qolish qobiliyati xotira va kerakli vaqtda yangilang).

Maktabgacha yoshdagi bolalarning o'quv va kognitiv faoliyati samaradorligini oshirishda o'quv jarayonining kommunikativ tomonini kuchaytirish, ya'ni darslarni tashkil etishda dialog shakllaridan foydalanish muhim rol o'ynaydi. Ushbu uslub har bir bo'lajak talabaga darsda faol pozitsiyani egallashga imkon beradi, topshiriqlarni bajarishda o'zaro munosabatda bo'lishga, xatolar bilan bir-biriga ishonishga o'rgatadi, shu bilan birga o'zaro tekshiruvlar va bajarilgan topshiriqning muvaffaqiyatlari va kamchiliklarini o'z-o'zini tahlil qilish elementlarini amalga oshiradi, va ishning to'g'riligini ongli va ishonch bilan muhokama qiling.

Muloqotning xilma-xilligi va ularga o'quvchilarni kiritish ketma-ketligi o'quvchilarning aloqalarini ochib beradi, ularning qo'rquvi va o'rganishdagi noaniqligini engadi, muloqot doirasini kengaytiradi, ularga taxmin qilish imkonini beradi, ya'ni hamma uchun o'zaro boyitishga olib keladi.

Tajribamizning aniqlash bosqichi bolaning maktabga psixologik tayyorgarligidagi kamchiliklarni aniqlashga imkon berdi. Shakllantirish bosqichida biz maktabgacha yoshdagi bolalarning maktab ta'limida unga zarur bo'lgan etishmayotgan yoki rivojlanmagan ko'nikmalarini rivojlantirish imkoniyatiga ega bo'ldik. Nazorat bosqichi natijalariga ko'ra, biz ilgari surgan gipoteza to'liq tasdiqlandi va tajriba muvaffaqiyatli o'tkazildi, degan xulosaga kelishimiz mumkin.

Psixologik qo'llab-quvvatlashning asosiy maqsadi maktabda qulay psixologik muhitni yaratish va qo'llab-quvvatlash, sog'liqni saqlashni takomillashtirish mexanizmi sifatida maktab maydoni modelini amalga oshirish doirasida o'quv jarayonining har bir ishtirokchisining psixologik holatini optimallashtirishdir. ta'lim sifati.

Ishning istiqbolli yo'nalishi psixologik ishlarni yangi avlodning Federal davlat ta'lim standartlariga muvofiqlashtirish edi.

Pedagogik psixolog ishidagi **vazifalar:**

- maktabda o'qishning butun davri davomida har bir o'quvchining shaxsiy rivojlanishi uchun eng qulay bo'lgan psixologik-pedagogik sharoitlarni ta'minlash;
- ta'lim jarayonida individual tabaqalashtirilgan yondashuvni psixologik qo'llab-quvvatlashga yordam berish;
- universal ta'lim faoliyati (UA) va ko'nikmalarini shakllantirish: mantiqiy va algoritmik fikrlash, o'quvchilarning e'tiborini va xotirasini va psixologik madaniyatini rivojlantirish, mustaqil o'quv faoliyatini tashkil etish qobiliyatini ta'minlash;
- sog'lom turmush tarzi ko'nikmalarini shakllantirish; o'z-o'zini tartibga solish ko'nikmalarini rivojlantirish;

- jamoada qulay ijtimoiy-psixologik muhitni yaratishga ko'maklashish va ta'lim jarayonining barcha ishtirokchilarini qo'llab-quvvatlash;

- maktab o'quv dasturini o'zlashtirishda, hissiy muammolar va ijtimoiy moslashishda qiyinchiliklarga duch keladigan "xavf ostidagi" o'quvchilarni aniqlash va psixologik qo'llab-quvvatlash.

- O'quvchilar bilan barcha sohalarda ishlash:

- bolalar hayoti va sog'lig'ini muhofaza qilish, huquqbuzarliklarning oldini olish;

- "xavf ostidagi" o'quvchilarni psixologik va pedagogik qo'llab-quvvatlash;

- o'quvchilarning oldindan va ixtisoslashtirilgan tayyorgarligini psixologik qo'llab-quvvatlash;

- o'quv va kognitiv faolligi yuqori darajada rivojlangan o'quvchilar bilan ishlash ("iqtidorli bolalar");

- Yagona davlat imtihoniga va davlat imtihoniga tayyorgarlik ko'rishda psixologik yordam.

- O'qituvchilar tarkibi bilan ishlash

- individual maslahatlashuvlar o'tkazish;

- tarbiyaviy ish (o'qituvchilarning ta'lim tashkilotlari yig'ilishlarida nutq so'zlash, psixologik-pedagogik seminarlar, seminarlar o'tkazish)

- Ota-onalar bilan ishlash.

- individual va guruh maslahatlari (so'rov va diagnostika natijalari bo'yicha)

- psixota'lim bo'yicha ish (ota-onalar yig'ilishlarida nutqlar).

- tashkiliy-uslubiy ish (faoliyatni rejalashtirish; faoliyatni tahlil qilish; vositalarni tanlash uchun ilmiy va amaliy adabiyotlarni tahlil qilish; rivojlantiruvchi va tuzatish dasturlarini ishlab chiqish; ilmiy-amaliy konferentsiyalar va seminarlarda qatnashish; yig'ilishlar, metodik birlashmalarda qatnashish, uslubiy adabiyotlar bilan tanishish. va psixologiya va pedagogika sohasida yangi mahsulotlar, shakllar, ko'rgazmali materiallar tayyorlash, test fayllarini yaratish.)

2-qism Diagnostika ishlari.

Aqliy rivojlanish yo'nalishini, rivojlanishning yosh standartlariga muvofiqligini va o'quvchi shaxsining moslashuvchanligini aniqlash uchun individual va guruh tadqiqotlari kiritilgan; shuningdek, aqliy rivojlanishdagi turli og'ishlarni o'rganish; maktabga psixologik tayyorgarlikni aniqlash uchun psixologik diagnostika o'tkazish. O'quvchilarning ruhiy holatini aniqlash uchun o'z-o'zini baholash diagnostikasi

shaxsiy xususiyatlar (tashvish, umidsizlik, tajovuzkorlik). Maktabdagi qulaylik darajasini o'rganish, shuningdek, kasb tanlashga tayyorligini va Yagona davlat imtihonini va davlat imtihonini topshirishga tayyorligini o'rganish.

1) o'tish davrida o'quvchilarning moslashuv jarayonini psixologik-pedagogik ta'minlash

- Birinchi sinf o'quvchilarining maktabga moslashuvini diagnostikasi va monitoringi). (1 chorak).

- 5 va 10-sinf o'quvchilarining diagnostikasi (yangi o'quv sharoitlariga moslashish). (1 chorak).

2014-2015 o'quv yilida **moslashish davrining natijasi**. yil

O'rganilgan barcha mezonlar bo'yicha olingan ma'lumotlar 5 va 10-sinf o'quvchilarining moslashuvi haqida quyidagi xulosaga kelishga yordam berdi:

Sinf	Yuqori daraja		O'rtacha darajasi		Past daraja		Disadaptatsiya	
	Miqdor	%	Miqdor	%	Miqdor	%	Miqdor	%
5-sinlar	32	69	8	17	1	5	-	-
10-sinf	26	65	3	7	1	5	-	-

5 va 10-sinlar o'rtasida o'tkazilgan so'rov davomida o'quvchilarning o'rta ta'lim bosqichiga o'tishda o'qishlarida ma'lum qiyinchiliklarga duch kelayotgani, ya'ni paragraflarni qayta aytib berishda, darsda yangi materialni o'zlashtirishda, darsda o'z-o'zini tashkil etishda qiyinchiliklarga duch kelishi ma'lum bo'ldi. o'qituvchilarning yangi tarkibiga ko'nikishda. 5-sinfda 25% va 10-sinfda 50% o'qishda qiyinchiliklar yo'qligini ko'rsatdi.

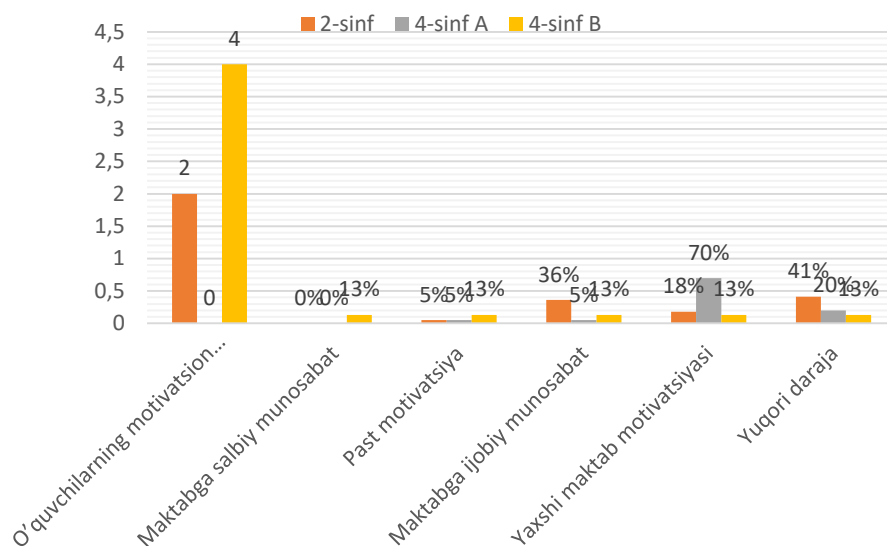
2) Diagnostika 2-4 sinflar.

Maqsad. O'quvchilarning maktabdagi moslashuvining oldini olish: sinfdoshlar bilan munosabatlarning tabiatini aniqlash, maktab o'quvchilari va o'qituvchilar o'rtasidagi munosabatlarning tabiatini o'rganish, kichik maktab o'quvchilarining o'quv jarayoniga munosabatini o'rganish.

Texnikalar. N.G.Luskanovanning maktab motivatsiyasi bo'yicha so'rovnomasi (E.I.Danilova tomonidan tahrirlangan).

Sanalar: 2015 yil fevral-mart.

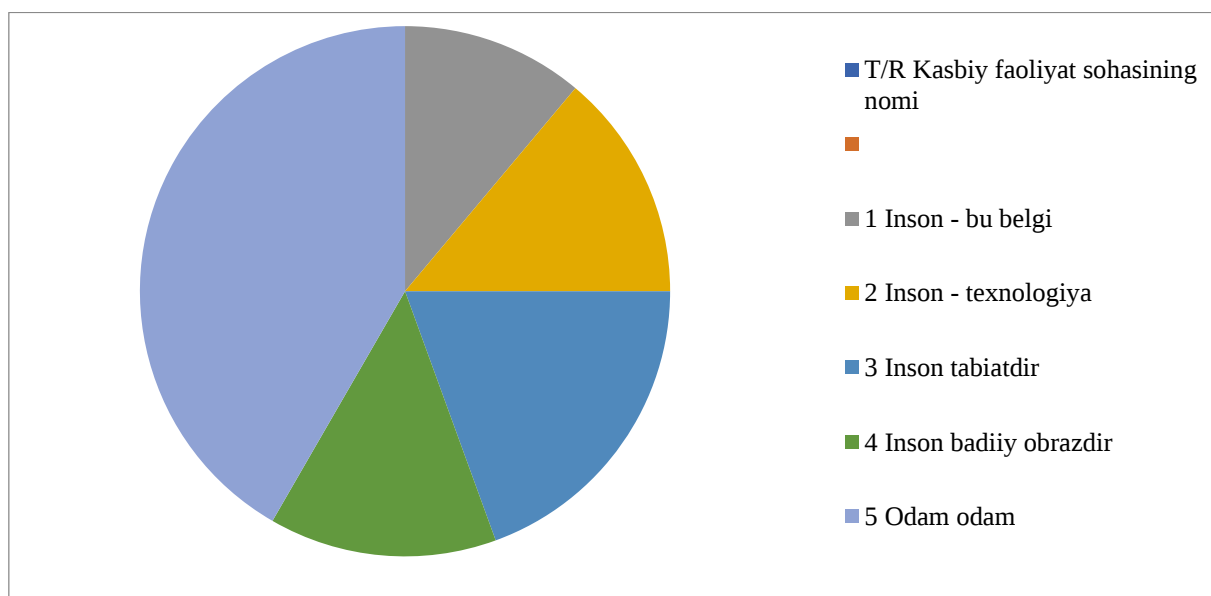
O'quvchilarning motivatsion darajasini o'rganish natijalari (Luskanova testi bo'yicha) Sinf	Maktabga salbiy munosabat	Past motivatsiya	Maktabga ijobiy munosabat	Yaxshi maktab motivatsiyasi	Yuqori daraja
2	0%	5%	36%	18%	41%
4	0%	5%	5%	70%	20%
4	6%	18%	25%	37%	13%

3) Maktab amaliy psixodiagnostikasi

- 9-11-sinf o'quvchilarining kasbiy yo'nalishini tanlashni aniqlash

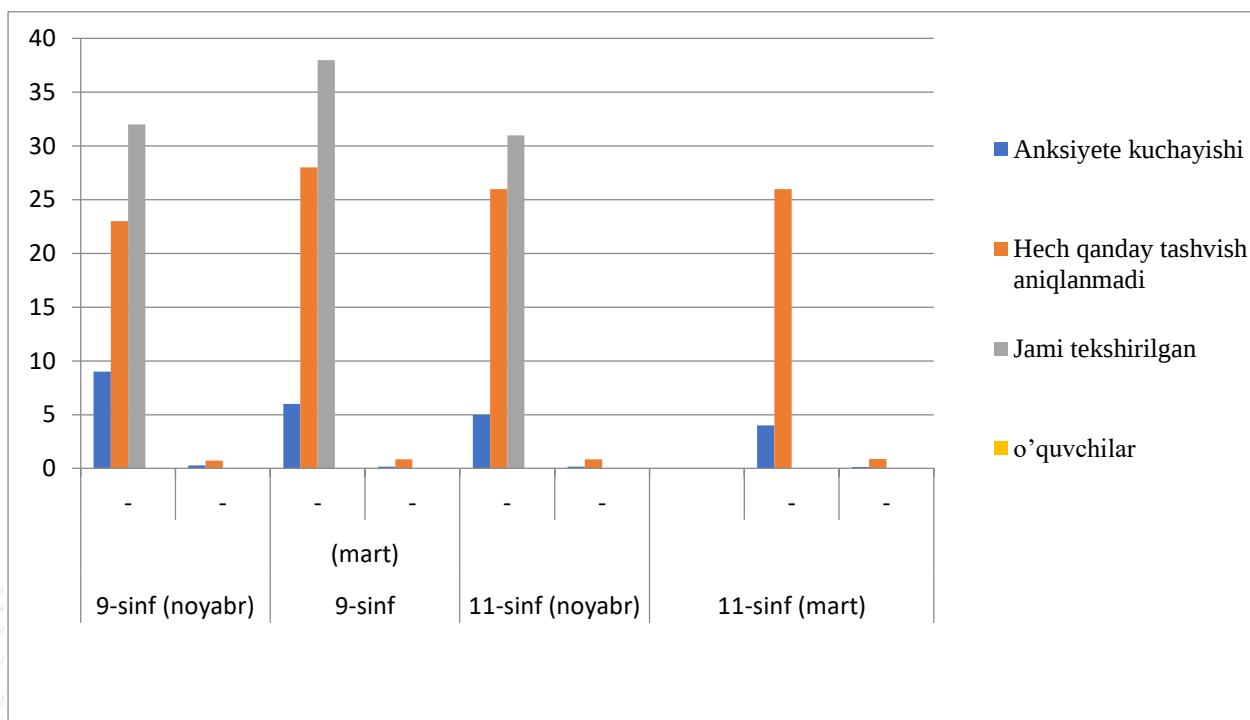
T/R	Kasbiy faoliyat sohasining nomi	Umumiy ma'lumot 9-sinf		Umumiy ma'lumot 11-sinf	
1	Inson - bu belgi	4	9 %	2	7%
2	Inson - texnologiya	5	12 %	7	25%
3	Inson tabiatdir	7	17%	2	7%
4	Inson badiiy obrazdir	5	12 %	5	17%
5	Odam odam	15	37%	12	43%

- 9 va 11-sinf o'quvchilarining Yagona davlat imtihoniga va davlat imtihoniga tayyorgarlik ko'rishda tashvishlanish darajasini diagnostika qilish, o'quvchilar so'rovi natijalariga ko'ra o'quvchilarning imtihonlarni topshirishga tayyorligini aniqlash.

Anksiyete darajasini o'rganish 2014 yil noyabr va 2015 yil mart oylarida o'tkazildi. Natijalar quyidagi ma'lumotlarni oldi:²

Anksiyete darajasi	9-sinf (noyabr)		9-sinf (mart)		11-sinf (noyabr)		11-sinf (mart)	
Yuqori tashvish	-	-	-	-	-	-	-	-
Anksiyete kuchayishi	9	28%	6	16 %	5	16 %	4	13%
Hech qanday tashvish aniqlanmadi	23	72%	28	84%	26	84%	26	87%
Jami tekshirilgan o'quvchilar	32		38		31		o'ttiz	

² Bolalar amaliy psixologiyasi: Usul, ishlab chiqilgan. / Komp. Yu.A. Afon-kina. Murmansk, 2020. 30 b.

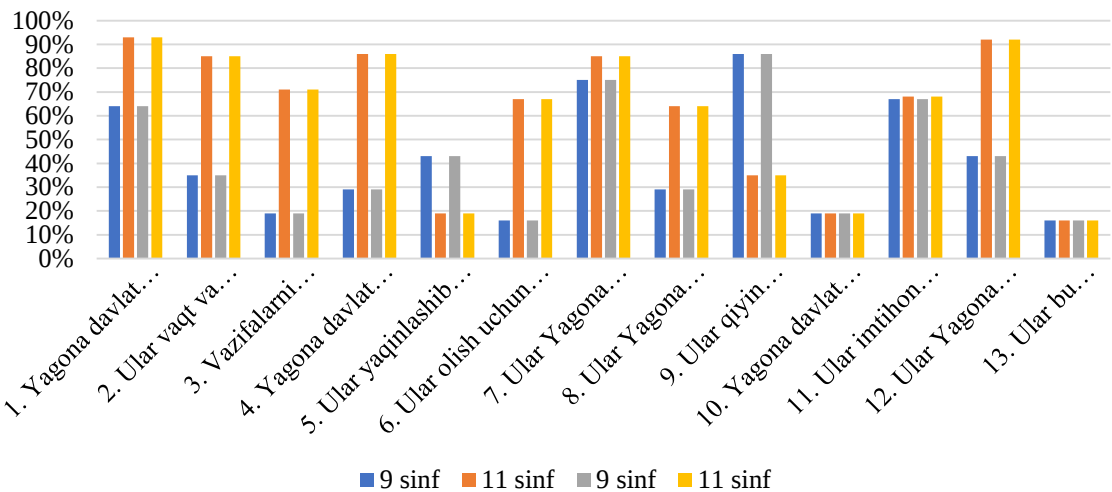
Aniqlangan o'quvchilar bilan tuzatish ishlari olib borilgandan so'ng, gr. "xavf", 9-sinfda aniqlangan 9 nafar o'quvchidan 3 nafarida, 11-sinfda aniqlangan 5 nafar o'quvchidan 3 nafarida tashvish darajasi pasaygan. Anksiyete kuchayishining asosiy omillari tashvish bo'lib qoldi - stressga nisbatan past fiziologik qarshilik; ijtimoiy tajriba

stress.

3-chorak yakunida o'quvchilarning imtihonlarni topshirishga tayyorligini aniqlash maqsadida o'quvchilar o'rtasida so'rovnoma o'tkazildi. So'rov natijalariga ko'ra, 11-sinf o'quvchilari 9-sinf o'quvchilariga qaraganda imtihon topshirishga ko'proq tayyor degan xulosaga kelishimiz mumkin. Olingan ma'lumotlar nimani ko'rsatadi:

Baholash mezonlari	9 sinf	11 sinf
1. Yagona davlat imtihoni qanday ishlashi haqida yaxshi tasavvurga ega bo'ling	64%	93%
2. Ular vaqt va kuchni to'g'ri taqsimlay olishlariga ishonishadi Yagona davlat imtihon vaqti	35%	85%
3. Vazifalarni bajarishning eng yaxshi usulini tanlashni bilish	19 %	71%
4. Yagona davlat imtihonining natijalari ularning kelajagi uchun muhim deb hisoblaydilar.	29%	86%
5. Ular yaqinlashib kelayotgan imtihon haqida o'ylashganda, tashvishga tushishadi.	43%	19 %
6. Ular olish uchun qanday vazifalarni bajarish kerakligini bilishadi istalgan daraja	16 %	67%
7. Ular Yagona davlat imtihonining afzalliklari bor deb o'ylashadi.	75%	85%
8. Ular Yagona davlat imtihonini yuqori ball bilan topshirishlari mumkin deb o'ylashadi.	29%	64%
9. Ular qiyin vaziyatda qanday qilib tinchlanishni bilishadi.	86%	35%
10. Yagona davlat imtihonini topshirishda qanday fazilatlar ularga yordam berishi mumkinligini tushunishadi.	19 %	19 %
11. Ular imtihon tashvishlarini engish mumkin deb o'ylashadi.	67%	68%
12. Ular Yagona davlat imtihoni haqida juda ko'p narsalarni bilishadi.	43%	92%
13. Ular bu imtihondan o'ta olmasligini his qilishadi.	16 %	16 %

Название диаграммы

4) "xavf ostidagi" o'quvchilarni psixologik va pedagogik qo'llab-quvvatlash.

1. Ta'limda alohida yondashuvni talab qiladigan bolalar uchun ma'lumotlar banki yuritiladi. Ular o'tgan yilga nisbatan sezilarli darajada kamaydi.

2. Yil davomida maktabda ro'yxatga olingan o'smirlarning kognitiv va shaxsiy sohasini diagnostika qilish amalga oshiriladi.

3. Reja bo'yicha va shoshilinch (so'rovlar bo'yicha), individual ushbu guruh o'quvchilari va ularning ota-onalari uchun maslahatlar.

4. Talabga ko'ra (sinf rahbarlaridan ham, ma'muriyatdan ham muammoli sinflarda psixologik muhitni normallashtirish maqsadida darslar o'tkazildi.

Amaliy pedagogik psixolog ikki tomonlama bo'ysunishga ega. Ma'muriy darajada, u, barcha o'qituvchilar jamoasi kabi, maktab direktoriga hisobot beradi. Mutaxassis psixologlar faoliyat yuritadigan va ta'lim muassasasidagi psixolog faoliyatini nazorat qilibgina qolmay, balki unga uslubiy va tashkiliy yordam ko'rsatuvchi, tumanning boshqa amaliy psixologlari bilan hamkorlik va kasbiy muloqotni ta'minlovchi "Professional psixologiya" markazida; tuman, shahar.

Psixolog mustaqil ravishda ish rejasini tuzadi, lekin har doim muassasa rahbarlari, o'qituvchilari va o'qituvchilarining istaklarini inobatga oladi. Rejani Psixologik markaz xodimlari bilan muvofiqlashtirish maqsadga muvofiqdir.

Psixolog bolalar, tarbiyachilar, o'qituvchilar, ta'lim muassasalari ma'muriyati, vasiylik va politsiya organlari, bolalarning ota-onalari va ularning qarindoshlari bilan ishlaydi. Shu bilan birga, asosiysi markazda Uning barcha asarlari bolaning rivojlanayotgan shaxs sifatida manfaatlariga mos edi. Ushbu yo'riqnoma - bolaning manfaatlari - hech qanday sharoitda

yo'qolmasligi kerak. Aks holda, psixolog bola uchun emas, balki ta'lim tizimi uchun ishlay boshlaydi. Ta'lim tizimi bolalarning aqliy rivojlanishini ham, psixologik salomatligini ham belgilaydi. Ammo bu o'qituvchilar uchun ham, psixologlar uchun ham o'z-o'zidan maqsad bo'lib qolmasligi kerak.

Maktabgacha tarbiya o'qituvchilari, psixolog bilan o'zaro aloqada:

- pedagoglarni bolalar bilimi sohasidagi psixologik nazariyalar va tadqiqotlar bilan tanishtiradi;³

- o'qitishning didaktik tamoyillarini psixologik asoslab beradi;

- pedagoglar, defektologlar, logopedlar va ko'rgazmali, musiqiy, jismoniy va boshqa mashg'ulotlar bo'yicha mutaxassislar bilan birgalikda bolalarni rivojlantirish bo'yicha o'quv dasturini ishlab chiqadi;

- rivojlanayotgan predmet, o'yin va o'quv muhitiga qo'yiladigan psixologik talablarni muhokama qiladi va shakllantiradi;

- o'qituvchilarni bolalar bilan o'quv-tarbiyaviy ish jarayonida kasbiy mulohaza yuritishga tayyorlaydi;

- pedagoglarni bolalarning aqliy va emotsional rivojlanishini, o'quv jarayonida shaxsiy o'sishini o'rganish uchun zarur bo'lgan oddiy diagnostika vositalari bilan ta'minlaydi;

- yangi pedagogik texnologiyalarni ishlab chiqish va joriy etishda ishtirok etadi, innovatsion jarayon sharoitida bolalar rivojlanishini loyihalash va diagnostika-nazorat funksiyalarini amalga oshiradi;

- ma'muriyat buyrug'i bilan o'quv jarayonida o'qituvchilarning bolalar bilan muloqotini nazorat qiladi, bolalar bilan o'zaro rivojlanishning individual modellarini ishlab chiqadi va o'qituvchilarni tayyorlaydi;

- professor-o'qituvchilar tarkibining rivojlanish, tarbiyaviy va tarbiyaviy salohiyatiga diagnostika qiladi;

- tarbiyachilarda kasbiy va shaxsiy o'sish bo'yicha treninglar yordamida o'qituvchilarda bolalar bilan ijodiy ishlash uchun motivatsion asoslarni shakllantiradi, bolalar bog'chasida o'quv jarayonini amalga oshirishda ularning yuqori malakasini shakllantiradi;

- rivojlanishida turli nuqsonlari bo'lgan bolalarni rivojlantirish, tarbiyalash va o'qitish, bolalar va tarbiyachilarning o'zaro hamkorligi bo'yicha o'qituvchilarning harakatlarining optimal strategiyasining psixologik asoslarini ishlab chiqadi;

- bolalarni rivojlantirish, tarbiyalash va o'qitishga tizimli va kompleks yondashuvni

³ Bolalar amaliy psixologiyasi: Usul, ishlab chiqilgan. / Komp. Yu.A. Afon-kina. Murmansk, 2020. 30 b.

ta'minlash uchun tuzatish va rivojlanish jarayonining barcha ishtirokchilarining sa'y-harakatlarini muvofiqlashtiradi.

Xulosa qiladigan bo'lsak, Psixologik salomatlik haqida g'amxo'rlik bolaning ichki dunyosiga, uning his-tuyg'ulari va tajribalariga, sevimli mashg'ulotlari va qiziqishlariga, qobiliyatlari va bilimlariga, o'ziga, tengdoshlariga, atrofidagi dunyoga, sodir bo'layotgan oilaviy va ijtimoiy voqealarga, hayotga bo'lgan munosabatini o'z ichiga oladi.

Kattalar bolaga atrofidagi odamlar bilan insonparvarlik munosabati va uning atrofidagi dunyoning madaniy, ijtimoiy, iqtisodiy va ekologik voqeliklarida o'zini o'zi anglash, o'zini o'zi qabul qilish va o'zini o'zi rivojlantirish vositalarini o'zlashtirishga yordam berishlari kerak. bola bu dunyoning go'zalligi va murakkabligini ko'radi, unga hayotdan zavqlanishni, o'zingiz usta bo'lishni o'rgating.

Pedagogik psixologik xizmatlar ko'plab mamlakatlarda mavjud bo'lib, ular maktabgacha yoshdan to bitiruvgacha bo'lgan bolani ta'lim va tarbiyalashning butun tizimini qamrab oladi.

Psixologik ta'lim xizmatining faoliyati nafaqat o'quvchilarning shaxsiy va intellektual rivojlanishining xususiyatlarini, ta'lim va tarbiyadagi huquqbuzarliklarning psixologik sabablarini diagnostika qilishga, balki, birinchi navbatda, bunday huquqbuzarliklarning oldini olishga va bartaraf etishga qaratilgan bo'lishi kerak.

Psixologik xizmat faoliyati bolalar, rivojlanish va tarbiya psixologiyasi, psixodiagnostika, psixokorreksiya, ijtimoiy-pedagogik tayyorgarlikning faol usullari va psixologik maslahatlar sohasida umumiy psixologik va maxsus psixologik tayyorgarlikdan o'tgan mutaxassislar tomonidan amalga oshiriladi. Psixologik xizmatlar ishiga jalb qilingan o'qituvchilar tegishli malakani olish uchun maxsus tayyorgarlikdan o'tishlari kerak. Amaliy psixologning malakasi tegishli oliy ta'lim muassasasining diplomi yoki sertifikatini bilan tasdiqlanishi kerak.

Amaliy psixolog faoliyatini boshqarish professional yo'nalish bo'yicha amalga oshiriladi.

Psixologik ta'lim xizmatining asosiy maqsadlariga muvofiq uning ish mazmuni quyidagilar bilan belgilanadi:

bolalarning to'liq shaxsiy va intellektual rivojlanishini ta'minlash zarurati. har bir yosh bosqichida o'z-o'zini tarbiyalash va o'z-o'zini rivojlantirish qobiliyatlarini shakllantirish;

har bir bolaga individual yondashuvni ta'minlashning ahamiyati va shunga muvofiq bolalarni psixologik-pedagogik o'rganishning ahamiyati;

REFERENCES

1. Gilbux Yu.Z. O'qituvchi va maktab psixologik xizmati. Kiev, 2023 yil.

2. Bolalar amaliy psixologiyasi: Usul, ishlab chiqilgan. / Komp. Yu.A. Afon-kina. Murmansk, 2020. 30 b.
3. Bolalar amaliy psixologiyasi: Darslik / Ed. T.D. Martsinkovskaya M. 2001. 255 b.
4. Bykov P.V., Shulga T.I. Bolalar va o'smirlarni ijtimoiy-pedagogik qo'llab-quvvatlash muassasalarida psixologik xizmat: Darslik. nafaqa. M., 2001 yil.
5. Vidra D. Ajrashgan ota-onalarga va ularning farzandlariga yordam berish: fojiadan umidga qadar. M, 2020. 224 b.
6. Vilchinskaya T.P. Boshlang'ich maktab yoshidagi bolalarda moslashuvning psixologik muammolari. M., 2020 yil.